

ir á Austurvelli. Margir halda því fram að hreyfingar eigi sér takamarkaða lífðaga. vennaframboðið, forveri Kvænnalistans, bauð fyrst fram í Reykjavík og á Akureyri. talistann og hvort þinkonur floksins séu að lokast inni á þingi og einangrast frá Kvænnistinn.

konur í flokkinn, þjálfra þær í félagsstarfi og ræðumennsku, og nú eru í Frámsókn fleiri konur sem bora en áður. Spurningin er hvenær hætta beri sérframboðum kvenna, en á meðan staðan er ekki betri en hún er í dag, undir 30% í sveitarstjórnunum og enn legra hlutfall á Alþingi, er enn hörfir fyrir sérframboð. Ef stjórmálaflokkarnir leggja sig fram um að breyta þessu, án bes að líða þurfi 20-30 ár, er spurning um framhald sérframboða, sagði Unnur.

– Já, ég tel tvímaðalaust að Kvænnalistinn hafi haft áhrif á þjódmálaumræðuna, sagði Þuríður Pálssdóttir, þingmaður Sjálfstæðisfloksks. Sérstaklega á fyrsta kjörtímabili sínu á þingi. Hann brá ljósí a ný mál í þjódmálaumræðunni.

A sumum svíðum hefur framboð Kvænnalistans haft áhrif á stöðu kvenna, t.d. víða í félagsmálapolítíkum. En því miður virðist framboð kvenna hafa haft harla lítl áhrif í harðri flokkspólítík og gæti jafnvel hafa verið neikvætt fyrir stöðu kvenna á þeim baráttuvettvangi. Per-

sónulega hefur mér aldrei þótt sú leið rétt að bjóða fram lista með einungis öðru kyninu. En ég get vel skilið þau sjónarmið sem styðja kvænnaframboð, einkum í ljósí þess hve treglega gengur fyrir konur að komast til áhrifa í öðrum flokkum. Mér þætti hins vegar vænlegra að hafa ákvæðið hlutfall kvenna og karla í öllum flokkum líkt og gert er í Noregi, slíkt myndi skila mun betri árangri.

Kvænnalistinn hefur ævinlega verið í stjórnarandstöðu. Þær hafa aldrei verið í stjórn og þar að leiðandi ekki þurft að taka óvinselar ákvæðanir og taka ábyrga afstöðu til þeirra. Þær hafa aldrei þurft að höggva í óskalistann sinn, en verið í því að benda að það sem þær vilja að verði gert og hafa fest sig um óf naggini, sem verður breytandi til lengdar. Það er því óraunhæft að meta störf þeirra og áhrif í íslenskri pólítík, en ég tel að með einhæfum málflutningi og málefnalegri einangrun sé grundvöllur fyrir sérframboð kvenna brostinn, sagði Þuríður.

gert að breyta innan frá og ofsetlun að ætlast til þess að örfa konur inni á þingi geri kraftaverk.

Það má kannski segja að Kvænnalistinn þurfi að hugsa um það að körum geti þótt það þunnur brettandi að fá aðeins að kjósa flokkinn en ekki að hafa nein áhrif á stefnumál hans. Það eru ansi margir karlar sem kjóssu ekki Kvænnalistann af því að þeir hafa engin bein ítök í floknum, en vilja það gjarnan mál-efnalega. Ef Kvænnalistinn yrði lagður niður myndi myndast tömrarum, hann er vin i eyðimörkinni.

Mörgum finnst enn langt í land hvarðar jafnrétti kvenna og karla í landinu. Hefur ekkert áunnist?

– Ég er ákaslega bjartsýn. Kvænnabaráttá í 100 ár hefur skilað óhemjumíklu, þótt konur séu ekki nægilga efnahagslega sjálfstæðar má alls ekki horfa fram hjá því að frelsi og sjálfstæði kvenna hefur aukist gifurlega. Það má ekki vanmeta og detta í einhvern svartsýnispytt. Samhengið í kvænnabaráttunni skiptir svo miklu máli, ungu konurnar verða að þekkja söguna, gildi hennar er ómetanlegt.

- BE.

hefði verið kvænnafrídagurinn. Þetta er heild sem ekki er hægt að slíta í sundur.

Kvænnalistinn hefur örugglega haft miklu þýðingu fyrir konur í öðrum stjórmálaflokkum og breytt miklu í stjórmálaumræðunni, t.d. tekist að fá mjóku málín viðurkennd. En það er hægara sagt en

Mikið verk óunnið enn

– Mér finnst ekki hafa orðið neinar umtalsverðar breytingar sem réttlæta einhverja gagnrýni í þessa veru, sagði Kristín Halldórsdóttir, starfskona Kvænnalistans og fyrverandi þingkona hans, þegar hún var spurð að því hvað henni fyndist um þá gagnrýni að mæðrahryggjan væri að ná yfirhöndinni sem hugmyndafræði Kvænnalistans?

Nú hefur Kvænnalistinn verið kosinn brisvar í röð á þing. Fylgi floksins minnkaði dálitið í síðustu kosningum. Hefur flokkurinn að þínu mati fest sig í sessi eða er neistinn að dofna í samþokunum?

– Mjög óvarlegt að túlka svona til og frá. Við eru búnar að bjóða fram þrisvar sinnum. Og menn verða að horfast í augu við það að enginn flokkur getur slegið eign sinni á atkvæði og bókað það að þau séu alltaf réttu megin. Þetta er nú svo litil breyting, mér finnst hún ekki vera til marks um það að hafinn sé lokasprettur niður á við. Þvert á móti held ég að það sé athyglisvert hversu ákvæðið fylgi Kvænnalistinn hefur. Það er mjög ólíkt því sem hefur gerst með önnur framboð á seinni árum. Þau hafa átt skamman líftíma. Kvænnalistinn hefur sannað að hann á mjög mikinn hljómgrunn. Við höfum mikla sérstöðu og það er nokkuð stórr hluti sem fylgr okkar og vill ákvæðið styðja okkar hugmyndir.

Oft er rætt um það að til þess að litlit baráttuflokkar geti fengið sínum málum framengt á þingi verði að vera til þryshtópar fyrir utan. Er grásrótt, eða þryshtópur, Kvænnalistans nógum sterkt, nógum fjólmenn og nógum sýnilegum?

– Það er auðvitað um hugsunarefni. Við getum nefnt dæmi um ákvæðin mál eins og lengingu seðingarorlofs, sem var mikið baráttumál fyrsta kjörtímabilið. Það mál fíkk viðtækan stuðning og undirskriftalistum var safnað, ekki á vegum Kvænnista. Stuðningur var það mikill við málid að ríkisstjórmön tók sig á. Það sama má segja um tillogu þa sem vakti athygli á þágrí stöðu þeirra sem verða fyrir nauðgunum og ofbeldi. Sú tillaga var einnig samþykkt, en þá kom upp alvarlegt nauðgunarmál, sem olli því að fólkid þryshtí mjög á utan úr þjóðselaginu. Þannig að það eru dæmi um sterkt viðbrögð og þrysning utandyra.

Kvænnalistinn talar oft um grásróttina og mikilvægi hennar. Hvernig gengur að virkja ungar konur, og finnst ykkur bið hafa náð til nýrra hópa, eða yngri hópa?

– Við vinnum ekki beint þannig að við séum alltaf að velta vögnum yfir einhverjum hópum. Þetta verður að koma meira af þórf þeirra sem utan við standa. Þeg veit til þess að ungar konur, hópur ungra kvenna, er að leita farvegs fyrir sínar hugmyndir. Þær eru kannski ekki uppteknar af sömu hindrunum og konur á aldrinum 30-50 ára eða þar um bil, og vilja gjarnan ræða ymislegt sem á þeim brennur. Það er það þeirra mál að taka að því. Við erum tilbúnar að koma til móts við konur sem vilja leggja sitt af mörkum og reyna að finna sér stað hjá okkur og það gerist alltaf óðru hverju. Núna er það einmitt að gerast meðal hóps ungra kvenna, en við höfum ekki stofnað ungliðahreyfingum eða verkalyðarsam. Við höfum ekki hólfad niður starfsemina hjá okkur og það hefur ekki komið til umræðu að gera það.

Arið 1988 mældist fylgi Kvænnalistans í skoðanakönnunum allt að 30 prósent. Hvernig skýrið bið þetta mikla fylgi og af hverju skilaði það sér illa í síðustu kosningum?

– Ég kann ekki að skýra það, heldur vildi ég heyra skýringu þeirra sem studdu okkur í skoðanakönnunum á því timabili og hættu því svo. Ég veit ekki nkavæmlega hvað hefur gerst. Það er alltaf tilhneiting til að fylgja þeim sem gengur vel. Þegar vinsældir fara að dala á nýjan leik hversu margir frá stuðningi. Hver dregur dám að öðrum, en auðvitað voru þarna mjög sérstakar aðstæður. Við unnum mjög góðan sigur í kosningunum og það vakti mikla athygli á okkur. Við vorum töluvert í sviðsljósini, sérstaklega í kringum stjórmarmynundunarvísðurnar. Við nutum þess að við vorum harðar af okkur, og það var metið við okkur að standa við það sem við höfðum sagt í stað þess að selja okkur fyrir stóla, eins og gjarna er sagt í pólitíkinni. Ástandið á stjórmarheimilinu var ekki gott, sam-

starf flokkanna var ekki farsælt o.s.frv. Embættisveitingar og fleiri mál urðu til þess að tölverð umræða spannst um spillingu og við höfðum á okkur það orð að við værum ekki partur af sukkini og nutum góðs af því. Síðan snuer margin við okkur bakinu á ný hausti 1988 þegar við neitum að taka þátt í ríkisstjórn Alþýðubandalags, Alþýðuslokks og Frámsóknar. Þá komst ekki nægilega vel til skila hverjar voru okkar ástæður og það var hafinn mjög sterkur áróður gegn okkur; að við þyrðum ekki, vildum ekki og værum á móti öllu og sá söngur hefur verið sunginn mjög mikil siðan.

Konur eru fjölmennari á þingi nú en áður og konur eru settar ofarlega á lista flokka. Samt sem áður finnst manni konur ekki hafa meiri völd en áður, eða eru þetta ósýnileg völd og lélegt upplýsingastreymí?

– Konur eru almennt prúðari og háttvisari og það ber ekki eins mikið á þeim, alveg eins og í hvertum öðrum skólabekk. Það er sannað mál að strákarnir fá miklu meiri athygli kennara og allra í bekknun en stelpurnar, en það er ekki þar með sagt að þeir geri betur. Nákvæmlega það sama að við á stjórmálasviðinu. Það væri afskaplega æskilegt að konur væru þinu lítio háværi og djarsari og kannski svolitið ákvædnari í orðaval, hvassari, en karlarnir mættu líka draga tölvert af sér. Umhverfismótunin er svo sterkt og eðlið líka. Konur eru ekki fúsar til að standa í þessum hasar sem virðist þurfa til að ná athygli. Þeir eru svo fljóttir að segja ég skal. Þess vegna er mikilvægt að hafa svona vettvang eins og Kvænnalistann þar sem enginn getur gengið fram fyrir konurnar og sagt ég skal. Þær verða að gjöra svo vel og gera það sjálfar og þar með eru þær í því að taka ákvæðanir og ganga fram fyrir skjöldu fyrir hönd þessa hóps.

Pegar þú litur tilbaka, hefur þá Kvænnalistinn breytt miklu fyrir konur á Íslandi?

– Ég er ekki í minnsta vafa um það að Kvænnalistinn hefur breytt miklu. Það skiptir svo miklu mál fyrir konur að hafa fyrirmund. Nærtækast er að nefna Vigdís Finn-bogadóttur. Störf hennar sem forseta hafa blásið mjög mörgum konum hugrekki í brjóst. Hún er góð fyrirmund því að hún er kvenleg og vinnur starf sitt á forsendum kvenna. Sú fyrirmund sem Kvænnalistinn hefur verið konum skiptir mál. Þótt hann hafi kannski ekki breytt nógum miklu þá hefur konum fylgdað í alls konar embættum og í stjórmálam. Og þótt ég geti ekkert sannað þá er það ekki spurning í minnum huga að Kvænnalistinn hefur þar haft lang mest áhrif.

Hefur hann að þínu mati breytt áherslum hinna flokkanna?

– Orðum kannski en ekki efndum. Því miður er það nú svo um margt gott að það er notað til að skreyta sig með í ræðum, en minna fer fyrir því þegar kemur að athöfnun.

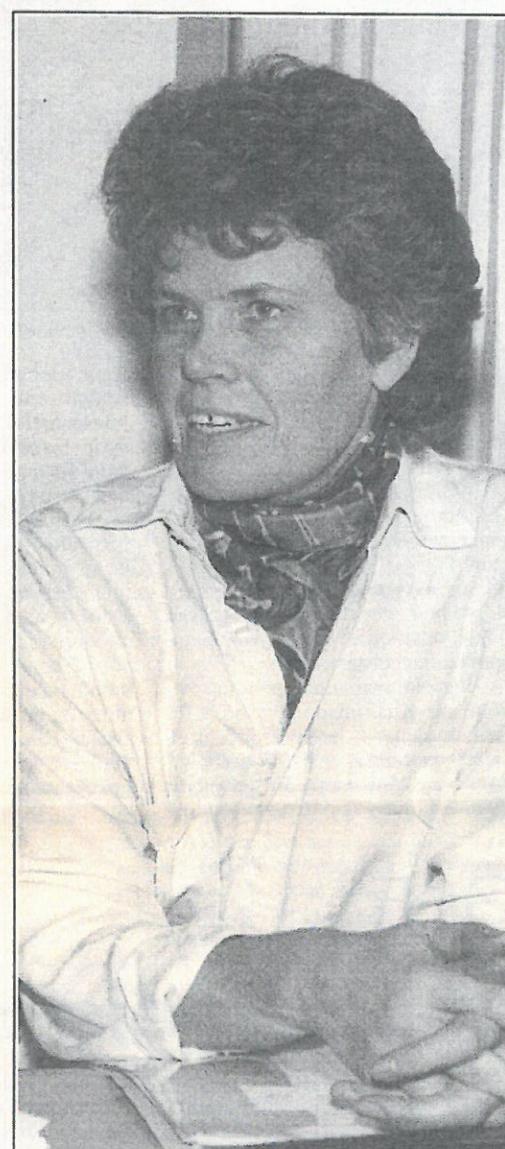
Fjórflokkarnir bora orðið ekki að bjóða fram án þess að hafa nokkrar konur í tíu efstu sætunum og eru mjög duglegir að auglýsa þær. Samt sem áður virðast valdahlusföll lítio hafa breyst.

– Mér sýnist þeir nú pora ymislegt. Það breytir einhverju að fylgja konum, en ekki nógum miklu í gömlu flokkunum. Mér finnst eins og þeir hafi ekki lært neitt. Konur hafa heldur ekki lært nógum mikið, þ.e.a.s. þetta er auðvitað ekki bara bártá til að fylgja konum, heldur til að fá fram breytt viðhorf. Það skiptir ekkert óskaplega miklu mál hvort þingmaðurinn er í píls eða buxum ef hann er ekki tilbúinn að vinna að bættri stöðu kvenna og breyttum viðhorfum.

Bið eruð ekki að því að bið standið á einhverjum krossgötum nú, og teljið að þörfin fyrir sérframboð kvenna sé ekki minni en fyrir tíu árum?

– Í augnablikinu teljum við aldeilis ekki að við séum búnar að ljúka því verki sem við töldum okkur vera að hesja. Það er misjafnt hvernig konur hafa komið að þessu. Sumar hafa einmitt litio á þetta sem stutta, tímabundna aðgerð til að róta upp í viðteknun venjum og vekja athygli á áhrifaleysi kvenna og reyna að hafa áhrif á það að konur taki sjálfar sig taki og trani sér fram. Aðrar berast með því sem er að gerast. Mjög mörgum finnst mikið verk óunnið.

BE.

Kristín Halldórsdóttir, starfskona Kvænnalistans. „Gegn okkur var hafinn mjög sterkur áróður; við þyrðum ekki, vildum ekki og værum á móti öllu. Sá söngur hefur verið sunginn mikið siðan.“

